

Biali Górale

BIALI GÓRALE (GÓRALE ŁĄCKO-KAMIENICCY)

Zasięg terytorialny: Grupa granicząca z Lachami Sądeckimi, Lachami Limanowskim, Zagórczanami i Góralami Pienińskimi. Zamieszkują teren stykowy trzech grup górskich: Beskidu Wyspowego, Beskidu Sądeckiego i Gorców, w dolinach rzek Kamienicy i Dunajca. Kamienica jest granicą pomiędzy Beskidem Wyspowym a Gorcami, zaś dolina Dunajca oddziela obydwie te grupy górskie od Beskidu Sądeckiego. Miejscowości graniczne to: od zach. Zabrzeż, Kamienica i Zbludza, od płn.: Młyńczyska, Łukowica, od wsch.: Czarny Potok, Szczereż i Jazowsko, od płd. Obidza. Centrum kulturowym dla tego regionu jest Łącko.

Charakterystyka topografii terenu zamieszkiwanego przez grupę: Teren ten jest mocno zróżnicowany pod względem fizjograficznym. Centra poszczególnych miejscowości położone są w dolinach, przysiółki porozrzucane po stokach i grzbietach górskich. W krajobrazie przeważają lasy. Gleby są tu liche, klimat typowo górski, charakteryzujący się silnymi wahaniami temperatury. Kotlina w okolicach Łącka posiada nieco lepsze aluwialne gleby, co stworzyło dogodne warunki do rozwoju sadownictwa.

Podstawa tradycyjnej gospodarki: Podstawą tradycyjnej gospodarki było rolnictwo i sadownictwo (głównie jabłka i śliwy-region słynie z nielegalnej produkcji śliwowicy). W przeszłości Łącko było prężnym ośrodkiem kuśnierskim.

Budownictwo: Wsie skupione wzdłuż potoków, tworzą charakterystyczny układ łańcuchówek, zaś na stokach występują rozrzucone przysiółki. W budownictwie dominowała zagroda wielobudynkowa, chociaż często ze względu na ukształtowanie terenu występowały też zagrody jednobudynkowe. Budynki wznoszono na zrąb, dachy kryto gontem lub słomą (w schodki i

na gładko). Charakterystyczne były piętrowe spichlerze (pięterko wykorzystywano latem jako mieszkanie sezonowe).

Strój ludowy : Strój męski składał się z białej, haftowanej koszuli, spiętej na piersiach spinką, białych, sukiennych spodni, zdobionych parzenicami koło przyporów z kolorowych sznurków. Na koszulę wdziewano kamizelkę z niebieskiego sukna, a zimą krótkie kożuszki bez rękawów. Okryciem wierzchnim była biała lub brązowa gurmana (rodzaj kurtki), zdobiona haftem, zimą kożuch. Głowę nakrywał czarny kapelusz. Na nogi ubierano kierzpce lub buty z cholewami.

Strój kobiecy składał się z białej, haftowanej koszuli, dwóch spódnic (białej i kolorowej ubieranej na wierzch) oraz z zapaski. Na koszulę wkładano czarne, aksamitne gorsety haftowane koralikami – mężatki nosiły bluzki tzw. wizytki. W zimie ubierano kurtki – katanki. Głowę mężatki stroiła biała chusta, wiązana w czepiec. Plecy okrywała wełniana, barwna chusta.

Obrzędy doroczne: W roku obrzędowym rozbudowane były zwyczaje związane z okresem Bożego Narodzenia. Domy odwiedzały grupy kolędnicze m. in. z Kozą, Herodami, Gwiazdą. W domach u powały zawieszano podłaźniczkę. W Niedzielę Palmową święcono w kościołach barwne palmy zdobione papierowymi kwiatami i wstęgami. W ostatnią noc kwietnia i z okazji imienin przed domami dziewcząt stawiano wierzchołki drzewek umocowane na wysokim drągu, ubrane wstążkami.

Obrzędy rodzinne: W obrzędach rodzinnych, szczególnie bogatą

oprawę posiadało wesele. Orszakom weselnym towarzyszyły banderie konne, podobnie jak uroczystościom religijnym.

Folklor: Swoiste cechy kulturowe tej grupy etnograficznej można także dostrzec w muzyce, tańcach i śpiewie. Tradycje te kultywują zespoły regionalne:

1. Zespół Regionalny „Gorce” z Kamienicy.
2. Dziecięcy Zespół Regionalny „Gronicki”, działający przy SP nr 1 w Kamienicy.
3. Dziecięcy Zespół Regionalny „Zasadnioki”, działający przy SP w Zasadnem.

Zespoły te prezentują autentyczny folklor góralski, wyrażony muzyką, śpiewem i tańcem. W repertuarze posiadają między innymi, tańce grupowe: polka z przyśpiewkami, polka goniona, polka drobna, sztajerek na jednym foszcie, walc kamienicki, jak również tańce wykonywane tylko przez chłopców – zbójnicki i hajduk oraz przez dziewczyny – zielona. Niewątpliwie ogromnym atutem zespołów jest doniosły, góralski śpiew.